

OBSAH :

EKONÓMIA :

Tretia cesta ako slepá ulička:
francúzska skúsenosť Pierre Garello

EUROFONDY :

Spor o póly rastu
Dušan Sloboda

OSUDOVÉ OSMIČKY :

Tri odkazy Sviečkovej manifestácie
František Mikloško
Oheň, voda a sloboda Jaroslav Daniška

CDT :

Cena Dominika Tatarku za rok 2007
Peter Zajac

TRETIA CESTA AKO SLEPÁ ULIČKA: FRANCÚZSKA SKÚSENOSŤ Pierre Garello

Ak žijete vo Francúzsku (alebo v Bruseli), určite ste už počuli francúzskeho politika zdôrazňovať potrebu brániť „la spécificité française“. Bližší pohľad odhaľuje, že táto „francúzska cesta“ nie je nič viac než „tretia cesta“ k ekonomickej a sociálnej politike. Teda cesta podobná, a v mnohých aspektoch i identická k tej socialistickej. Cesta do slepej uličky.

To, že francúzskej ekonomike sa nedarí, je zrejmé. Nezamestnanosť je vysoká (7,8% za rok 2007), takmer 3 milióny ľudí by chcelo pracovať, no práce niet. Rast HDP je pomalý (1,7% v roku 2005, 2,2% v roku 2006 a menej ako 2% v roku 2007) a tak sa, v kedysi bohatej krajine, dnes HDP na obyvateľa blíži k priemeru krajín OECD.

Vyhliadky do budúcnosti nie sú ružové. Francúzsko má jeden z najrýchlejších rastúcich štátnych dlhov (14% príjmov štátu sa používa na platenie úrokov z dlhu) a požičané peniaze sa nepoužívajú na investície. Čo je horšie, Francúzsko ponecháva svoj priebežný dôchodkový systém takmer nedotknutý, takže daňovníci sa budú musieť v najbližších desaťročiach značne posnažiť.

Identifikovať príčinu tejto stagnácie nebolo nikdy ľahké. Celkom iste za ňu však nemožno viniť myšlienky slobodného trhu. Nehľadiac na politické spektrum, francúzske politiky (a občania) opovrhujú trhovým systémom a, ak už tu musí byť, snažia sa ho regulovať akýmkoľvek možným spôsobom. Už som spomenul, že Francúzsko má penzijný systém kompletne riadený štátom. Vzdelávací systém s 1,2 miliónom štátnych zamestnancov je ďalšou ilustráciou „francúzskej cesty“. Tento systém patrí medzi tie najcentralizovanejšie na svete. A hoci sa nedávno poskytla väčšia autonómia univerzitám, tá nezahŕňa možnosť vyberať si študentov či školné. Okrem dôchodkového a školského systému štát zasahuje i do ďalších oblastí a dôsledky sú vždy nemenné. V dobe, keď sme schopní kráčať po Mesiaci,

vo Francúzsku je stále nedostatok bytov. Bytová kríza je dôsledkom dlhotrvajúcej túžby regulovať v mestách územný rozvoj a prenájmy. Ďalším problémom, ktorý trápi súčasnú vládu, je vysoká cena základných produktov (napr. potravín). Videné z pohľadu tak politikov ako i spotrebiteľov, na vine sú obchodníci, ktorí zvyšujú ceny, aby si zvýšili zisky na úkor spotrebiteľov. Pravdou však je, že tento nárast spôsobuje regulácia obmedzujúca výstavbu nových nákupných centier – teda obmedzovanie konkurencie. A pre lepšie vykreslenie rozmerov zasahovania štátu do ekonomického a sociálneho života si pripomeňme, že Francúzsko je druhé spomedzi krajín OECD v rozsahu verejných výdavkov (54% HDP), hneď po Švédsku (56%).

Celé roky si francúzski občania mysleli, že trh – to znamená sloboda – je len ďalšou možnosťou, a že vláda môže rozhodnúť o obmedzení tejto slobody prostredníctvom regulácie tak, ako uzná za vhodné. Dnes sú tí istí občania v pasci. Zvykli si spoliehať sa na vládu a každá z jej chýb vedie k novým demonštráciám volajúcim po väčších vládných zásahoch, a teda k ďalším chybám. Podstata tejto zhubnej dynamiky (tak dobre popísanej Misesom) spočíva v tom, čo Hayek označil ako „predstieranie znalostí“, čiže túžbu regulovať výsledky interakcií spojenú s vierou v to, že sme schopní tak činiť. Takéto sklony k usporiadaniu spoločnosti nie sú prekvapujúce vo Francúzsku, ktoré vždy bolo vysoko centralizované a pestovalo si uctievanie inžinierov. Sociálne inžinierstvo je ďalším popisom „tretej cesty“.

Zaujímavé je, že mladí vo Francúzsku sa zdajú byť vedomí si skutočnosti, že ich krajina je na šikmej ploche nesúc so sebou väčšiu kolektivizáciu a nižší rast. V nedávnom prieskume (L'Express 2948 z 3.1.2008), v ktorom sa pýtali ľudí z rôznych krajín vo veku od 16 do 29 rokov, sa ukázalo, že vo Francúzsku iba 27% z nich verí, že majú pred

sebou lepšiu budúcnosť (v porovnaní so 60% v Dánsku) a iba 26% verí, že dostanú dobrú prácu (v porovnaní so 60% v USA). Taktiež, rekordne nízkych 20% mladých si myslí, že globalizácia prináša nové možnosti a rekordne nízkych 11% tvrdí, že sú pripravení platiť dane pre staršie generácie. Tretia cesta neprináša sociálny mier, ale sociálny rozklad!

Ako vrátiť spoločnosť v takom zlome späť na správnu cestu? Lepšia znalosť ekonomických javov by určite pomohla. Paradoxne, Francúzsko je krajinou veľkých učiteľov, ktorí by dokázali otvoriť oči našim súčasníkom, ak by tí chceli. Jeden z nich, Frédéric Bastiat, hovorí: „*Nevedomosť obklopuje človeka v jeho kolíske; a ten tak usmerňuje svoje činy podľa ich prvých dôsledkov, a to, vo svojej detskosti, len tých, ktoré sú viditeľné. Až po dlhšom čase sa naučí brať do úvahy i tie ďalšie, ktoré nie je vidieť. Učia ho to pritom dvaja rozdielni učelia: skúsenosť a predvídanosť. Skúsenosť učí účinne, no kruto. Učí nás všetkým dôsledkom činov tým, že ich pociťujeme, a ak sa sami popálime, nemôžeme sa nenaučiť, že oheň páli. Preferoval by som, pokiaľ je to len možné, nahradiť tohto hrubého učiteľa tým miernejším – predvídanosťou.*“

Ako Bastiat, aj my by sme chceli, aby občania Francúzska otvorili oči a boli vnímaví k nevýhodám regulácie namiesto kráčania po osudnej trase „tretej cesty“. No ak ostanú hluchí k učeniu Bastiata, dúfajme, že aspoň ostatné krajiny povedie francúzska skúsenosť k voľbe múdrejších postupov. To znamená k zotrvaní na princípoch slobodného trhu a osobnej zodpovednosti a k odmietnutiu zverenia všetkého štátu. Vráťane svojej duše.

Autor je profesorom ekonómie na Universitě Paul Cézanne Aix-Marseille.

Článok je skrátanou podobou prednášky, ktorá odznela v rámci cyklu CEQLS v Bratislave dňa 17. marca 2008. Preložil Ľuboš Mikuška.

SPOR O PÓLY RASTU

Dušan Sloboda

Znižovanie regionálnych rozdielov je jedným z tých politických cieľov, na ktorých sa vládna koalícia s parlamentnou opozíciou, či, ak chcete, ľavica s pravicoou až dojemne zhoduje. Tento jednotný národný front sa však už nedohodne, ako prerozdeliť a kam nasmerovať eurofondy, prostredníctvom ktorých sa daný cieľ má plniť. Jedným zo sporov sú i tzv. póly rastu. O čo vlastne ide?

Polarizačné teórie a ich aplikácie v plánovanom regionálnom rozvoji sú známe desiatky rokov. Základnou tézou je, že k hospodárskemu rastu nedochádza na všetkých miestach regiónov naraz a intenzívnejší je v tzv. rozvojových póloch (zväčša mestá), odkiaľ sa následne šíri do ich periférie (vidiek). Implikácia pre politiku je, že štátni prerozdeľovači nerozptýlia dotácie do regiónov plošne, ale cielene podporia najmä tzv. póly rastu dúfajúc, že tie sa tak stanú „motorom rozvoja“ a potiahnu k rastu i svoje zázemia.

Póly rastu a eurofondy

Zmienená teória sa stala jedným z prameňov nevyčerpateľnej studnice nápadov bruselských eurobyrokratov, ktorí mali zjavne pocit, že doterajšie prerozdeľovanie eurofondov bolo málo komplikované. A tak do guláša s oprávnenými žiadateľmi a oprávnenými výdavkami primiešali i oprávnené územia v podobe pólov rastu. A aby sa nepovedalo, že v EÚ sa rozhoduje centralizovane, veľkoryso sa v Bruseli rozhodli, že keď už máme tú subsidiaritu, oprávnenosť určiť póly rastu ostane národným štátom.

A tak na Slovensku vznikol zoznam pólov rastu, ktorý takmer tritisíc obcí a miest Slovenska rozdelil do troch kategórií. Na jednej strane sú póly rastu, zvlášť tzv. *inovačné* a tzv. *kohézne*, pričom mestá a obce zaradené do jednej z týchto dvoch kategórií budú oprávnené čerpať z hlavného balíka eurofondov, a na strane druhej sú obce *mimo pólov rastu* (vidiecke obce, zväčša s počtom obyvateľov nepresahujúcim 1 000), ktorým bude určený oveľa menší balík peňazí prostredníctvom plánu rozvoja vidieka. A práve o určení príslušnosti obcí k týmto kategóriám sa odohráva spor.

Spolu za Východ!

Zástupcovia všetkých troch parlamentných opozičných strán vyrazili postupne na straníckych tlačovkách do boja voči zoznamu pólov rastu, ktorý vypracovalo ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja pod vedením ministra Mariana Januška (SNS) a sú platné od júna 2007.

Do útoku ako prvý zavelil poslanec NR SR Štefan Kužma (SDKÚ-DS), ktorý v rokoch 2005-2006 pôsobil ako štátny tajomník práve na rezorte regionálneho rozvoja. Vláda podľa neho „poškodzuje východoslovenský vidiek a nevyužíva možnosti jeho rozvoja“, pričom poukazoval na nespravodlivý výber obcí zaradených medzi póly rastu, a to v neprospech východu krajiny. K tejto kritike z úst pre-

šovského krajského šéfa SDKÚ-DS sa časom pridali i Pavol Tarcala, podpredseda KDH pre samosprávu, podľa ktorého ministerstvo odsúdilo celé územie Prešovského kraja na zánik. „Takže, vážení kolegovia, ten, kto bude z nášho kraja odchádzať posledný, nech zhasne svetlo,“ teatrálnu uzavrel prešovský krajský predseda KDH. A nelenila ani SMK, ktorá sa prostredníctvom poslanca NR SR Ivána Farkasa nechala počuť, že vláda „vylúčila mnohé obce východného Slovenska,“ čím „prehlbi regionálne rozdiely.“ A okrem zmienenej podpory bývalým koalíčným partnerom vyjadril i obavy o rozvoj menších obcí, ktoré sa zväčša taktiež medzi póly rastu nedostali.

V poriadku, vyzerá to, že opozícia našla jednotiacu tému, hoc politicky nevýznamnú, udrela na vládu, no najmä, predviedla sa pred voličmi súcitu hrou na regionálnu nôtu. Možný je však i analytický pohľad bez emócií a vidiny lacných politických bodov, keďže aktuálny zoznam pólov rastu Ficovej vlády je možné porovnať so zoznamom, ktorý v júni 2006 na úplnom sklonku volebného obdobia druhej Dzurindovej vlády odobril vtedajší minister regionálneho rozvoja László Gyurovszky (SMK).

Gyurovszky vs. Janušek

Gyurovszkého zoznam pólov rastu z júna 2006 metodicky vychádza z vládnej *Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001*, ktorá popisuje hierarchickú štruktúru sídiel a ich zázemí, pričom každéj obci priraduje istý význam. Zoznam rozdeľuje póly rastu na *inovačné*, kam sa radia krajské a okresné mestá, ale i ich najbližšie zázemie tvorené vidieckymi obcami, a na *kohézne*, kde sú najmä vidiecke obce, ktorých spoločnou črtou má byť, že plnia pre svoje zázemie isté administratívne (sídla spoločných obecných úradov) a obslužné funkcie (sídla väčších základných škôl) a majú zväčša aspoň 1 000 obyvateľov.

Janušekov zoznam pólov rastu z júna 2007 má však identickú metodickú bázu. Avšak, i keď v Gyurovszkého zozname sú *inovačné* póly charakterizované ako tie sídla, v ktorých by sa mala koncentrovať podpora z veľkých národných projektov v oblasti znalostnej ekonomiky, v rovnakej kategórii tam vedľa seba nájdete krajské mestá s viac než 50 000 obyvateľmi ako i dedinky, v ktorých by ste nenapočítali ani 500 duší. Zmeny, ktoré v tomto zozname nastali, súvisia s redukciami počtu *inovačných* pólov len na vybrané mestá a presun vidieckych centier mikroregiónov medzi *kohézne* póly. Skôr než ako cielený útok na východniarov, prezentovaný tak opozíciou, sa dané zmeny javia ako výsledok snahy „poupratovať“ v zozname predchodcu.

Veľa krikú pre nič

Porovnanie oboch zoznamov vychádza nasledovne: kým za Dzurindovej vlády bolo medzi póly rastu zaradených spolu 1 173 obcí (40% obcí SR), za Ficovej vlády sa tento

počet zredukoval na 964 (33%). Avšak, videné prizmou populácie, kým za Dzurindou sa do vymedzených pólov rastu vtlesnilo 82,18% obyvateľov krajiny, obce tam zaradené za Ficu obýva 82,74% obyvateľov, čo je dokonca nepatrne viac (asi 30 000 ľudí).

Pohľad na zmeny v krajoch ukazuje, že za Ficovej vlády došlo k istej redukcii pólov rastu vo všetkých krajoch okrem Trnavského, kde sa počet nezmenil, a Nitrianskeho, kde nejaké nové i pribudli. Najviac pólov i naďalej ostáva v Prešovskom kraji (170). Počet obyvateľov, ktorí žijú v takto vymedzených póloch rastu, sa dokonca v Prešovskom kraji nepatrne zvýšil (asi o 2 000), v Košickom kraji sa síce znížil, no len o málo (9 000) a k nevýraznému poklesu došlo i v Banskobystrickom kraji (o 12 000). Tieto tri kraje sú typické nielen nadpriemernou mierou nezamestnanosti, ale i súvisiacim nadpriemerným počtom malých obcí (do 1 000 obyvateľov), a teda rozdrobenou sídelnou štruktúrou. Liekom by bola komunálna reforma, o predpísaní ktorej však nik nechce ani len počuť. Kým k nej však nedôjde, mali by sa povzbudzovať aspoň dobrovoľné zväzky a spoločné aktivity obcí v rámci mikroregiónov. No vyzerá to tak, že čakanie, kým sa taký prístup pri prerozdeľovaní eurofondov presadí, alebo že na to opozícia aspoň dôrazne vyzve, je márne. Zdá sa, že viac než o „rozvoj“ ide všetkým len o „prachy“.

Rovnako i obvinenia opozície, že vláda „chce liať peniaze čo najbližšie k Bratislave,“ ako sa vyjadril poslanec Kužma, vyznievajú nepatrične, keď si porovnáme, že práve za Dzurindovej vlády bolo do pólov rastu zaradených až takmer 80% sídiel Bratislavského kraja (relatívne najviac zo všetkých krajov), pričom za Ficovej vlády došlo k ich zníženiu na približne 50%. A to sa odrazilo i v poklese počtu obyvateľov žijúcich v póloch rastu v tomto kraji (o vyše 20 000), čo predstavuje najväčšiu redukciami spomedzi krajov. Prečo potom toľko krikú?

Rétorické preteky

Celý spor o póly rastu vyznieva až komicky, keďže v jeho jadre je, že tzv. ľavicová vláda prebrala po tej tzv. pravicovej koncept pólov rastu tak, že ho len kozmeticky upravila, načo však zareagovala opozičná pravica pokrikom na vládnu ľavicu, že je málo ľavicová, keďže je málo dôsledná vo vyrovnávaní regionálnych rozdielov. Veď každé takéto opatrenie štátu smerujúce dotáciami k egalitárstvu je predsa len a len cestou späť k socializmu. Tento spor je tak len ďalšou správou z nášho Kocúrkuva, kde sa zvolení politici pred nami pretekajú v boji s regionálnymi rozdielmi nie nepodobne márne (hoci nie tak ušľachtilo), ako ten Don Quijote s povestnými veternými mlynmi. Sme svedkami len neúprimných či priam pomätených rétorických pretekov na pokračovanie? Každopádne, vitajte v ich ďalšom dejstve.

Autor je analytik KI.

TRI ODKAZY SVIEČKOVEJ MANIFESTÁCIE

František Mikloško

Dvadsať rokov života v demokracii nás naučilo vidieť aj tienisté stránky života, kde hlasy rozhodujú o tom, čo je správne a pravdivé. Ale nielen táto skúsenosť, aj pohľad na iné sféry života nás robí opatrnými voči inštitútu demokracie.

Napríklad rozprávka. Rozprávky poznamenali základné videnie a prežívanie života každého z nás. Čítal alebo videl niekto rozprávku, kde by sa o jej konci rozhodovalo hlasovaním? O dobre a pravde sa nedá hlasovať. Napriek tejto skepse voči hromadnému rozhodovaniu existujú historické chvíle, kedy génius doby a spoločnosti vysloví priam prorocké posolstvo do budúcnosti.

V Bratislave bolo v prvej polovici 20. storočia zvykom, že v máji organizovali vysokoškolskí študenti pešiu púť z centra mesta cez Patrónku do Marianky. V máji 1947 prišiel niekto s návrhom, aby na tejto púti niesli vysokoškolskí študenti veľký kríž. Keď vyšli ráno z kostola jezuitov s krížom, vyvolalo to údiv. Keď sa udeňovali večer opäť peši vracali do centra mesta, mesto bolo na nohách. Ľudia na uliciach stáli, spievali a plačúcky sa išli dotknúť kríža. Jur Koza Matejov vtedy v Katolíckych novinách napísal: „Križ, ktorý na nás prichádza, prijímame.“ V čase, keď v Náródnom zhromaždení a vo vláde v Prahe sa ešte hľadali politické kľučky na zvrátenie blížiacej sa spoločenskej katastrofy, génius ľudí vyzdvihol

pred tvár Slovenska znak kríža. (Nosenie kríža na púťach sa potom spontánne rozšírilo na celé Slovensko.)

Druhýkrát došlo k takémuto vzopätiu po štyridsiatich rokoch znova v Bratislave. Bolo to v marci 1988 na Sviečkovej manifestácii.

V čase, keď nikto ani nesníval, že môže padnúť komunizmus, keď sa snívalo nanajvýš o politickom uvoľnení, v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí stáli 30 minút bezbranní ľudia, mali zapálené sviece a modlili sa. Polícia na nich zatiaľ útočila obuškami, psami a vodnými delami. Génius ľudí vyzdvihol vtedy pred celou krajinou svetlo nádeje, ktorá sa za krátky čas naplnila spôsobom, o akom sa vtedy nikomu nesnívalo.

Druhý odkaz Sviečkovej manifestácie má historický význam. 25. marca 1988 polícia brutálne zasiahla proti pokojnej manifestujúcej ľuďom za náboženskú a občiansku slobodu. Polícia možno predpokladala v budúcnosti rôzne demonštrácie a asi si chcela vyskúšať svoju pripravenosť. Ľudia vydržali ohlásených 30 minút, aj keď nakoniec vodné delá už námestie „vyčistili“. V ľuďoch ale zostal pocit morálneho víťazstva. Potom prišiel 17. november 1989. Polícia bola pripravená, ale skúsenosť s konfrontáciou s mocou mali už aj občania. V novembri 1989 došlo k masovým demonš-

tráciám v celom Československu. November 1989 je najmasovejším vzopätím občanov v krajinách Čiech i Slovenska. Skúsenosť a morálne víťazstvo ľudí pri Sviečkovej manifestácii otvorili cestu občanom na námestia o rok neskôr.

A tretí odkaz je najjednoduchší a možno aj najkrajší! V marci 1988 sa ukázalo, že obyčajní ľudia obyčajnou ľudskou statočnosťou môžu tvoriť veľké dejiny.

Vtedy, v marci 1988 docestovali do Bratislavy ľudia z celého Slovenska. Nemali napísaný žiadny scenár, priniesli si sviečky, modlitbu a verné srdce. A možno netušili, že sa stávajú súčasťou veľkých dejín Slovenska.

Autor je poslancom NR SR a jedným z organizátorov Sviečkovej manifestácie konanej dňa 25. marca 1988. Viac o tejto udalosti nájdete na www.svieckovamanifestacia.sk.

OHEŇ, VODA A SLOBODA

Jaroslav Daniška

25. marec nie je len výročím najvýznamnejšej protikomunistickej demonštrácie na Slovensku, kedy komunistická moc násilím potlačila pokojnú demonštráciu za náboženské a občianske slobody. 25. marec je aj výročím prvého transportu slovenských židov z vojnového slovenského štátu do nacistických koncentračných táborov a 25. marec je aj ústredným dňom kampane hnutia za ochranu nenarodeného života, čo je odvodené zo sviatku Zvestovania Pána, teda dňa, od ktorého za 9 mesiacov budú kresťania sláviť Vianoce a narodenie Boha.

Nie je tých udalostí na jeden deň v kalendári až príliš? Nezaslúžili by si obeť komunizmu, obeť nacizmu a obeť práva na voľbu, ktoré najprv zaviedol Stalin a po ňom aj americkí ústavní sudcovia, vlastný dátum? Možno áno. A možno je práve táto malá zhoda náhod pridanou hodnotou, na Slovensku viac než inde.

Veď čaro 25. marca spočíva aj v tom, že tento dátum nepatrí iba antikomunistom alebo ochrancom života či len slovenským obetiam holokaustu. Nepatrí len tým, ktorí si spomínajú na vodu zo striekačiek z Hviezdoslavovho námestia, ale aj tým, ktorí si pripomínajú pamiatku obetí ohňa v nemeckých koncentračných táborech. Tým, ktorí

stále vo svojej pamäti počujú hluk policajných húkačiek na plnom bratislavskom námestí, ako aj prázdnotu a ticho v živote matiek, ktoré slobodne potratili vlastné dieťa v slovenskej nemocnici. Tým, ktorí pripomínajú, že slovenský vojnový štát odvolávajúci sa na mravný poriadok kresťanstva vedome pošliapal prirodzené práva vlastných židov, ale aj tým, ktorí poukazujú na to, že tak ako boli diskriminovaní iní kvôli viere, rase alebo pôvodu, tak sú dnes diskriminované nenarodené deti kvôli podozreniu z vývojovej poruchy. To prvé nebolo kresťanské a to druhé nie je demokratické. Bez ohľadu na to, že obrancovia prvého majú plné ústa kresťanstva a obrancovia druhého zas liberalizmu a demokracie. Tak obe obeť rasistických zákonov, ako aj obeť potratových zákonov trpeli a trpia. Transport z roku 1942, ako aj rozhodnutie ústavného súdu z roku 2007 zo Slovenska robia nehumánnu a necivilizovanú spoločnosť. Štát, ktorému vládne sila a nie právo.

25. marec je sviatkom ohňa a vody, sviatkom stretu moci s bezmocnými, konfliktu, v ktorom môže niečo začať, aj niečo skončiť. Môže sa zlo suverénne páchať, ale aj zrodiť nádej takého zlo odhodlane poraziť.

Napokon, jedným z najväčších dedičstiev sviečkovej demonštrácie z roku 1988 je práve spojenie náboženskej a občianskej slobody. Lord Acton napísal, že náboženská sloboda je prvou zo všetkých slobôd. Američania majú právo slobody prejavu a náboženstva napísané v jednom, hneď prvom dodatku k ústave. Odkaz marca 1988 je, že náboženské a občianske slobody nie je možné oddeliť: útok na vieru je útokom na slobodu a naopak. A to je odkaz aktuálny aj pre súčasnosť.

25. marec je sviatkom, ktorý presahuje jednotlivé ideológie aj politiku a odkazuje na niečo transcendentné. Je to sviatok, ktorý spája obeť fašistického režimu s obeťami režimu komunistického. Je to deň, ktorý nás vedie k predpokladom slobody, dotýka sa základov, na ktorých má byť slobodná spoločnosť založená. Je to deň, ktorý v sebe ako žiadny iný spája ideál slobody a práva. A je to sviatok, ktorý čaká na príchod Boha. Nezabúdajme: na Božiu moc sa spoliehali židia vo vagónoch, kresťania na námestí, aj deti v tele matky.

Autor je redaktorom revue Impulz a spolupracovníkom KI.

CENA DOMINIK TATARKU ZA ROK 2007

Peter Zajac

Cenu Dominika Tatarku za rok 2007 dostali druhý raz dvaja autori. Po historičke Katalin Vadkerty a prozaikovi Jánovi Johanidovi, nositeľoch ceny za rok 2002, ju tentoraz dostali historik Jozef Jablonický za knihu *Samizdat o disente* (Bratislava, Kalligram 2007), ktorá uzatvára trojicu autorových kníh o odboji a samizdate, a divadelník, herec, bavič a publicista Milan Lasica za knihu fejtónov *Bodka* (Bratislava, Forza Music, 2007), ktorá nadväzuje na knihy fejtónov *Zoči-voči* (spolu s Tomášom Janovicom) a *Spoza dverí*.

Kombinácia historika a spisovateľa nie je náhodná. Ocenenie historika Jozefa Jablonického vypovedá o tom, že v *tomto čase* pseudohistorizovania je dôležité, že pred nás predstúpuje autor s pravdivým a poctivým pohľadom na Slovenské národné povstanie ako kľúčové obdobie moderných slovenských dejín, o ktorých sa *musí* trvalo aj vytrvalo diskutovať, z perspektívy človeka, ktorý sa práve kvôli poctivej historickej práci dostal za normalizácie do konfliktu s režimom a do pozornosti ŠtB.

Ocenenie humoristu a „iba komika“ Milana Lasicu vypovedá o tom, že zase žijeme v časoch, keď sa smiech stáva uvoľňujúcim prejavom ľudskej slobody. Lasica spod prížmúrených viečok a s ľahkou iróniou komentuje všetko to kocúrkovské hmýrenie, ktoré charakterizuje náš demokratický život (a možno najmä naše demokratické živobytie) po roku 1989, ktoré nás tak hlboko zaskočilo, lebo sme nečítali či zle prečítali Demokratov Janka Jesenského

či divadelné hry Ivana Stodolu, alebo sme si jednoducho mysleli, že nám *sa to nemôže stať*.

Spojenie historickej vážnosti s každodennou nevážnosťou – to sú dve polohy a podoby, v ktorých sa k nám dostáva to, čo je alebo sa nám javí na našej dobe závažné. Je alebo sa nám javí. Lebo naša doba vydáva často zdanie závažnosti za závažnosť, čím sa závažnosť mení na zdanie. To je hádam podstatná súvislosť diela oboch ináč natoľko odlišných autorov, že odlišnejších si už nemožno predstaviť.

Cena Dominika Tatarku za rok 2007 je v dobrých rukách. Je poutou celožitnému dielu historika, ktorý sa od svojej prvej knižnej publikácie až po tú ocenenú venoval jednej, ale za to kľúčovej téme dejín Slovenska. Je poctou autorovi, ktorý nás spolu s Júliusom Satinským oblažoval desaťročia kaskádami humoru, od divadelných hier cez herectvo až po esejistické a publicistické texty a piesne, z ktorých *Bolo nás jedennásť* by mohla byť pokojne neoficiálnou slovenskou hymnou.

Autor je predseda Poroty Ceny Dominika Tatarku.

UDIALO SA:

1) Dňa 5. februára 2008 **Iniciatíva za dobrý zákon o prístupe k informáciám**, v rámci ktorej pôsobí i KI, doručila výzvu vláde SR, v ktorej ju žiadala, aby neschválila novelu infozákona. Viac na webstránke KI v sekcii KI KOMENTUJE.

2) Dňa 19. februára 2008 bola Inštitútom pre verejné otázky (IVO) prezentovaná publikácia **Slovensko 2007. Súhrnná správa o stave spoločnosti**. Spoluautorami kapitoly Školstvo sú analytička KI **Zuzana Humajová** a spolupracovník KI **Branislav Pupala**. Viac na webstránke KI v sekcii ŠTÚDIE.

3) Dňa 22. februára 2008 analytička KI **Zuzana Humajová** a spolupracovník KI **Branislav Pupala** spoločne vyjadrili na tlačovej konferencii KI **vážne pochybnosti o prípravách rezortu na reformu školstva**. Viac na webstránke KI v sekcii KI KOMENTUJE.

4) Dňa 22. februára 2008 KI organizoval verejnú diskusiu k 60. výročiu prevratu vo februári 1948 pod názvom **Február 1948 - minulosť alebo aktuálna hrozba?** Diskutovali spolu László Öllös, politológ, Vladimír Palko, poslanec NR SR, Peter Zajac, prezident KI a Tomáš Zálešák, politológ a spolupracovník KI. Moderoval Štefan Hríb, šéfredaktor týždenníka .týždeň. Viac na webstránke KI v sekcii KONFERENCIE.

5) Dňa 27. februára 2008 Ústavný súd SR rozhodol o sťažnosti 13 občanov, medzi nimi i analytikov KI, ktorí sa v roku 2005 dožadovali konania referenda pri schvaľo-

vaní euroústavy. EÚ podľa ústavného súdu **síce má niektoré črty štátneho zväzku, nemá však jeho výlučnú povahu**. Viac na webstránke KI v sekcii EUROÚSTAVA – ÚSTAVNÁ SŤAŽNOSŤ.

6) Dňa 27. februára 2008 bolo v rámci projektu **Hodnotenia ekonomických a sociálnych opatrení (HESO)**, ktorý realizuje INEKO, zverejnené poradie hodnotených opatrení za obdobie II. polroka 2007. Jedným z hodnotiteľov je i ekonóm KI **Peter Gonda**. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

7) Dňa 27. februára 2008 analytik KI **Ivan Kuhn** vyjadril **znepokojenie nad snahami predstaviteľov vlády SR o rozvíjanie priateľských stykov s kubánskou diktatúrou**. Viac na webstránke KI v sekcii KI KOMENTUJE.

8) Dňa 28. februára 2008 analytička KI **Zuzana Humajová** so znepokojením konštatovala, že **ministerstvo školstva zlyháva v príprave reformy vzdelávania** a opätovne upozornila na nezmyselnosť jej spustenia v septembri 2008. Viac na webstránke KI v sekcii KI KOMENTUJE.

9) Vo februári 2008 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témam vyjadrovali: **Peter Zajac, Ondrej Dostál, Zuzana Humajová, Peter Gonda, Radovan Kazda, Ivan Kuhn, František Šebej a Branislav Pupala**. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekciách ČLÁNKY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

PODPORTE NÁS 2% ASIGNÁCIA:

Vážení priatelia, dovoľte nám, aby sme Vás oslovili s prosbou o venovanie Vašich 2% z dane z príjmu. V predchádzajúcich rokoch KI i vďaka Vašej podpore mohol realizovať viaceré aktivity.

I naďalej by sme radi pokračovali v množstve tradičných a overených aktivít, ktoré už poznáte, ako sú: organizovanie konzervatívnych klubov a konferencií, vydávanie Konzervatívnych listov, udeľovanie Ceny Dominika Tatarku, publikovanie štúdií, vydávanie publikácií a ďalšie.

Podporte tieto i ďalšie pripravované aktivity KI a pomôžte spolu s nami presadiť naše názory na riešenie problémov v spoločnosti.

STAŇTE SA PODPOROVATEĽOM KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU M. R. ŠTEFÁNKA!

Budeme radi, ak nám vyjadríte podporu i touto cestou. Všetky potrebné informácie o postupe a spôsobe darovania 2% z dane nájdete na webstránke KI.

Vopred Vám ďakujeme za Vašu podporu!

Váš Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika